

LATVIJAS REPUBLIKAS UZŅĒMUMU REGISTRŠ

Pērses ielā 2, Rīgā, LV-1011 Reģ. Nr. 90000270634-Tālr. (371) 6 7031 703, fakss (371) 6 7031 793
e-pasts: info@ur.gov.lv, www.ur.gov.lv

Rīgā

Uzņēmumu reģistra Konsultatīvās padomes nozaru sēdes PROTOKOLS Nr.1

06.03.2009

Sanāksmi vada:

LR Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs

Ringolds Balodis

Piedalās:

Uzņēmumu reģistra Konsultatīvās padomes locekļi

Aigars Strupišs
Jānis Pleps

Uzņēmumu reģistra darbinieki:

LR Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra vietniece

Ina Kļaviņa

LR Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra vietniece

Denēza Bērziņa

LR Uzņēmumu reģistra Juridiskās nodaļas vadītājs

Sandis Karelis

LR Uzņēmumu reģistra Juridiskās nodaļas juriskonsults

Aivars Paegle

LR Uzņēmumu reģistra Funkciju vadības nodaļas vadītāja

Antra Skuja

LR Uzņēmumu reģistra Rīgas reģionālās nodaļas Nevalstisko organizāciju un masu informācijas līdzekļu reģistrācijas daļas vadītāja

Lilita Strode

Pieaicinātie eksperti:

Tiesībsarga biroja Labas pārvaldības departamenta vadītājs

Arvīds Dravnieks

Bijušais Latvijas Republikas un Svētā Krēsla līguma darba grupas vadītājs

Aivars Maldups

Bijušais Saeimas Juridiskās komisijas priekšsēdētājs, zvērināts advokāts

Linards Muciņš

Latvijas Universitātes profesors un speciālists nodokļu tiesībās, Dr.iur.

Jānis Lazdiņš

Bijušais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs

Jānis Šmits

Protokolē:

LR Uzņēmumu reģistra Tiesību aktu nodaļas vadītāja

Guna Paidere

Darba kārtībā:

Jautājums par Latvijas Republikas un Svētā Krēsla līguma piemērošanu.

Sanāksmi sāk plkst. 15:00

Ringolds Balodis atklāj sēdi un informē, ka Tieslietu ministrija ir vērsusies pie Uzņēmumu reģistra (turpmāk – UR) ar lūgumu (skatīt protokola pielikumu) savas kompetences ietvaros sniegt viedokli par Latvijas Republikas un Svētā Krēsla līguma (turpmāk – Līgums) 2.panta interpretācijas un piemērošanas iespējamību. Jautājums būtībā ir nesaraujami saistīts ar Romas Katoļu baznīcu kā publisko tiesību juridisko personu. Norāda, ka sēdes laikā tiks apkopoti

ekspertu viedokļi par šo jautājumu un tālāk informācija tiks nodota Tieslietu ministrijai. Ir divi ekspertu viedokļi (skatīt protokola pielikumu) – Jura Rudevskas atzinums par Līguma 2.panta piemērošanu un attiecīga publikācija žurnālā “Jurista Vārds”, un starptautisko tiesību eksperta Mārtiņa Paporinska atzinums par Līguma 2.panta piemērošanu.

Aivars Maldups informē par Līguma tapšanas procesu. Norāda, ka sākotnēji ideja par Līguma slēgšanu saskārās ar pretestību no tradicionālo baznīcu puses, kuras definētas Civillikumā. Reliģijas konsultatīvajā padomē, kurā ietilpa arhibīskapi un baznīcu vadītāji, tika diskutēts šis jautājums un baznīcu vadītāji bija ieinteresēti, lai visas attiecības starp baznīcu un valsti, kuras risināja Konkordāts, sakārtotos. Uzsver, ka visām Līguma tapšanas procesā iesaistītajām personām bija vienots viedoklis - neviens neuzstāja, ka Katoļu baznīcai būtu īpašas tiesības vai ekskluzīvas prioritātes. Visi darba grupas locekļi, kā arī pieaicinātie eksperti (arī no Katoļu baznīcas puses) apgalvoja, ka tiks ievērota Latvijā noteiktā kārtība un nekādā gadījumā netiks pārkāpti normatīvie akti. Izbrīnīts par diskusijām un apgalvojumiem, ka Katoļu baznīcai ir ekskluzīvas tiesības neregistrēties, tādējādi pārkāpjot Latvijā noteikto kārtību, kas noteikta šeit ar likumiem. Valsts ieņēmumu dienests jau ir reģistrējis vairākus šos subjektus kā nodokļu maksātājus, bez juridiskās personas reģistrācijas. **Uzskata, ka šiem subjektiem būtu jāreģistrējas kā juridiskām personām.** Jautājums ir, vai ar šo reģistrācijas brīdi viņus uzskatīt par juridiskām personām. Kas attiecās uz juridisko tiesībspēju, tas ir diskutējams jautājums. Jāņem vērā tas, ka Līgums darbojas jau piecus gadus un valsts ir atzinusi šo situāciju. Paporinska ideja šķiet daudz pieņemamāka, taču uzskata, ka Līgums ir jātulko kā vienots dokuments, nevis no konteksta jāizrauj tikai viens tā pants.

Arvids Dravnieks norāda, ka ir reģistrācija, kas dod tiesībspēju un ir informatīva reģistrācija. Jautājums ir par to, kāds ir statuss un reģistrācijas nozīme. Uzskata, ka runa ir par publisko tiesību juridiskām personām, kurām šo personību ir piešķīris Sv.Krēsls. Atvasināta publisko tiesību juridiskā persona, kas atvasināta no Sv.Krēsla. Pietiktu, ka Sv.Krēsls apliecina, ka ir tiesībspēja un jautājums ir tikai par informēšanu un informēšanas kārtību. UR pilda tādu kā „skatloga” funkciju – pārbauda iekšējiem dokumentiem visus nepieciešamos rekvizītus un šo informāciju „izliek skatlogā”, lai citi zinātu, kura ir pārstāvētiesīgā persona. Tas nodrošina drošu līgumu slēgšanu un tiesisko skaidrību. Nebūtu slikti, ja arī citām publisko tiesību juridiskām personām, neatkarīgi no tā, kā viņas ir ieguvušas statusu, vienā vieta būtu aplūkojams, kas var pārstāvēt publisko tiesību juridisko personu. No šobrīd esošajiem starptautisko tiesību subjektiem, Sv.Krēsls ir senākais. Tā ir cita tiesībspēja, kas atšķiras no tradicionālām reliģiskajām organizācijām, kas darbojas Latvijā un kurām tiesībspēju piešķir Latvija. Katoļiem šī tiesībspēja jau ir - juridiskā personība jau ir. Uzskata, ka **reģistrācija nav nepieciešama**, jo par valsts iestāžu paraksttiesīgajām personām informācijas valstij nav, bet tas nenozīmē, ka tām nav paraksta tiesību. Tā, ka šajā jomā jau ir izņēmumi, kāpēc, lai šāds izņēmums nebūtu arī attiecībā uz citām valstīm. Šajā gadījumā Sv.Krēsls ir valsts un to atzīst vairums pasaules valstu. Ja gadījumā būs kāda cita konfesija, kas būs valsts (šobrīd tāda nav), tad tas būs Latvijas Republikas lēmums, vai savās starpvalstu attiecībās to atzīt. Jautājums ir par juridiskajām sekām - Latvijas Republika ir atzinusi, ka arī cita valsts var piešķirt juridisko personību un viņa ar šo tiesībspēju ir rīcībspējīga arī Latvijā. Ar Līguma noslēgšanu mainījies ir tas, ka privāttiesiskās attiecības ar šīm Sv.Krēsla radītajām publisko tiesību juridiskajām personām, kas darbojas Latvijā ir kļuvušas no komerciska viedokļa drošākas, jo tām ir galvotājs – Sv.Krēsls. Sv.Krēsls ir valsts un tā būs atbildīga par saviem izveidotajiem subjektiem. Latvijas valsts ar Līgumu atzinusi Sv.Krēsla izveidoto publisko tiesību juridisko personu tiesībspēju un rīcībspēju Latvijā. Jautājums ir par to, vai un kāda informāciju par šo tiesībspēju nepieciešama valsts rīcībā, šīs informēšanas lietderības apsvērumiem un juridiskām sekām pret trešajām personām. Lai nuncijs, kas ir Vatikāna sūtnis Latvijas Republikā iesniedz sarakstu, kurā uzskaitīti subjekti, kuri Latvijā atzīstami par juridiskām personām. Jautājums par to, kurš šo informāciju glabā ir otršķirīgs. Uzsver, ka jāatceras Satversmes 1.pants un jācenšas izvairīties no jebkādam darbībām bez

iepriekšēja paskaidrojuma, kas var mest šaubu ēnu, ka šī vienlīdzība kaut kādā veidā varētu tikt aizskarta.

Aigars Strupiņš norāda, ka šis konkrētais gadījums atšķiras no komercreģistra klasiskās funkcijas, jo komercreģistrs nav tikai „sludinājumu dēlis”. Komercreģistra viena no svarīgākajām funkcijām ir konstitutīvā funkcija, jo ir tiesiskās attiecības, kuras rodas tikai ar reģistrācijas brīdi. Komersanta statusa iegūšana ir tas primārais konstitutīvais ieraksts, kāpēc vispār komercreģistrs pastāv. Diskusija ir par to, vai ir vajadzīgs šāds konstitutīvs ieraksts par subjekta reģistrāciju. Informē, ka iepazīties ar abiem atzinumiem un **uzskata, ka Rudevska viedoklis ir pieņemamāks**. Līguma 2.panta pirmā daļa nosaka, ka *“Latvijas Republika atzīst, ka Katoļu baznīcai Latvijā ir publiskā tiesībsubjektība”*, tātad jautājums, vai Katoļu baznīcai ir tiesībspēja, nepastāv. Tā ir! **Katoļu baznīcai nav nepieciešama reģistrācija**. Otrā daļa nosaka, ka *“Katoļu baznīcas institūcijām Latvijas Republikā, kurām saskaņā ar kanoniskajām tiesībām ir publisko tiesību juridiskās personas statuss, ir juridiskās personas statuss arī saskaņā ar Latvijas Republikas likumiem.”* – tām, kurām ir juridiskās personas statuss saskaņā ar kanoniskajām tiesībām, ir juridiskās personas statuss arī saskaņā ar Latvijas likumiem. Angļu un latviešu valodas līguma teksts atšķiras citā aspektā, nevis kā Paparinskis norāda. Latviešu valodas tekstā ir izlaists vārds “privāttiesisko”. Ja šai juridiskajai personai ir publisko tiesību juridiskās personas statuss koniskajās tiesībās, tad Latvijas Republikā viņa var veikt privāttiesisku darījums. Tas ir tas, kas izriet no līguma 2.panta pirmās daļas. Nav runa par juridiskās personas statusa piešķiršanu. Runa ir par to, ka šī kanonisko tiesību publiskā persona tiek pielīdzināta, tai ir visas Latvijas juridiskās personas tiesības privāto tiesību sfērā. Vai valsts vispār atzīst kādas juridiskās personas, kuras nav reģistrētas. Latvijā ir nenosakāms skaits juridisko personu, par kurām neviens nezina, kas tas ir un kas viņas pārstāv – mantojuma masa. Neviens nezina, kas pārstāv šo juridisko personu. Te ir tas pats. Līguma 2.panta trešā daļa nosaka, ka *“Kompetentā Baznīcas iestāde vai amatpersona saskaņā ar spēkā esošajām kanonisko tiesību normām var dibināt, modificēt, atzīt un likvidēt baznīcas publisko tiesību juridiskās personas. Gadījumā, ja šādas izmaiņas var ietekmēt Katoļu baznīcas esošo stāvokli Latvijas Republikā, par tām ir jāpaziņo kompetentajām valsts iestādēm vai amatpersonām saskaņā ar pastāvošajām Latvijas Republikas likumu normām.”* - no šā secināms, ka tas ir vienīgais gadījums, kad jāziņo. Jāziņo gadījumā, ja nodibināšana maina Katoļu baznīcas tiesisko stāvokli, bet kā to konstatēt – nezinu, tas iespējams, ir kanonisko tiesību jautājums. Norāda, ka, pirmkārt, nepieciešams noskaidrot citu valstu praksi. Otrkārt, kas attiecas uz reģistrāciju - komerciesībās visiem komercreģistra ierakstiem gan konstitutīviem, gan deklaratīviem ir juridiskas sekas – tie ir spēkā pret trešajām personām. Kādas šajā gadījumā būs sekas, ja notiks reģistrācija? Uzskata, ka jāiet tāds pats ceļš kā mantojuma masai – ir tiesību akts, uz kura pamata šis subjekts ir radies, un ir akts, uz kura pamata šo subjektu pārvalda pārvaldnieks. Ir tiesību akts uz kā pamata viņš darbojas un reģistrācija nav nepieciešama un, ja es nonāku saskarsmē ar šo juridisko personu, tad ir tiesību akts un es zinu kā rīkoties. Šeit varbūt analogiski - ir statūti, nolikumi un es varu prasīt personai, uz kāda pamatu tu darbojies, tādējādi pārliecinoties par pilnvarojuma apjumu u.c. Ja statusu var pierādīt citā veidā, tad ir šaubas par šo „sludinājumu dēli”. Normas nosaka, pirmkārt, ka Katoļu baznīca ir juridiskā persona un otrkārt, Katoļu baznīcas nodibinātās personas, kam juridiskās personas statuss ir saskaņā ar kanoniskajām tiesībām ir, juridiskās personas. Iespējams nepieciešams atzinums no kanonisko tiesību ekspertiem – varbūt, ka kanoniskajās tiesībās ir kāds katalogs, kas paredz, ka konkrētās Katoļu baznīcas institūcijas ir juridiskas personas. Līguma 2.panta otrā daļa attiecās tikai uz daļu no baznīcas nodibinātajām institūcijām. Jāreģistrējas tām, kurām saskaņā ar kanoniskajām tiesībām nav juridiskās personas statuss. Varbūt problēmu var atrisināt vienkāršāk – jau tagad ir subjekti, kas reģistrējušies Valsts ieņēmumu dienestā un iespējams, ka likumā iekļaujams nosacījumu, ka Valsts ieņēmumu dienests nodod šo informāciju UR. Protams, šī informācija nebūs pilnīga, bet tā būs kaut kāda informācija – vismaz par tiem subjektiem, kas nodarbojas ar saimniecisko darbību.

publiskajās tiesībās kādu tiesībspēju, tad to dot tikai Latvijas Republika. Ko pirms tam vai pēc tam akceptē Sv.Krēsls ir labi, bet mums tas neinteresē - tieši no Sv.Krēsla nevar tikt nodots. Attiecībā uz reģistrāciju norāda, ka nevajag pieļaut situāciju, ka visas juridiskās personas valstī ir vienādas. Princips ir tāds, ka mums ir rinda publisko tiesību juridiskās personas, kuras mēs neregistrējam, piemēram, valsts iestādes. Kad parakstījām šo Līgumu, tad atzinām, ka tā ir publisko tiesību juridiskā persona. Var diskutēt, vai pēc šī Līguma vajag katoļiem likumu. Jautājums ir cits - Latvijas valsts ir suverēna - ja kāds grib, tad publisko funkciju dos caur šo Sv.Krēsla līgumu, caur līgumiem ar konfesijām, caur šiem likumiem. Nav vairs strīds, ka parakstot Līgumu, un pēc būtības, pieņemot likumus, mēs **esam atzinuši, ka visas šīs konfesijas ir publisko tiesību juridiskas personas** un tas vairs nav diskutējams. Eiropas tiesā mēs atbildēsim par katra šāda subjekta darbībām. Uzskata, ka jārada mehānisms kā Latvijas Republika šīm 8 publisko tiesību juridiskajām personām piešķir spēju darboties privāttiesībās. Acīmredzot ar grozījumiem Reliģisko organizāciju likumā nosakāms, kādā veidā šīs 8 publisko tiesību juridiskās personas var darboties - kādā veidā viņas dibina to juridisko personu loku un kāda šeit ir valsts dalība. Jāņem vērā, ka subjekti jau ir sadibināti un tagad jāiet cauri atzīšanai. Ir pret to, ka UR reģistrē publisko tiesību juridiskās personas un jauc kopā ar privāttiesību personām. Nav pret to, ka UR uzskaita. Katoļu baznīca var pateikt - šī draudze ir mūsu. Taču valsts grib zināt, kas tas ir un kādā veidā tas darbojas. Jautājums ir par apjomu. Atbilde Tieslietu ministrijai varētu būt, ka, pirmkārt, viņi ir juridiskas personas, otrkārt, viņu dibinātie ir juridiskas personas, treškārt, šobrīd mēs neredzam, ka atsevišķi būtu kas jādara, ceturtkārt, tas jārisina kompleksi ar visām 8 konfesijām un iespējams arī ar pārējām publisko tiesību juridiskajām personām, kas iziet no Biedrību un nodibinājumu likuma 12.panta. UR piešķir numuru un viss. Norāda, ka atbildību juridiskai personai privāttiesību jomā neviena cita juridiskā persona (kūrija, draudze) nenesīs. Ar Civillikumu ir nodota funkcija laulāt katoļu baznīcas kūrijai, kura nodod to tālāk diecēzei, tā draudzei, savukārt tā mācītājam ar sertifikātu. Ja notiek kļūda un rodas zaudējumi saistībā ar šo nodoto funkciju, tad sākas civiltiesiska ķēdīte - draudze nevar samaksāt, tad maksā diecēze, ja tā nevar, tad kūrija un visbeidzot valsts atbildība. Kas nāk no Sv.Krēsla, tur ir viņu cita lieta. Sv.Krēsls ir it kā starptautisko tiesību subjekts un viņas orgāns ir nuncijs. Diecēzes, kūrijas ir tikai pa kanonisko līniju.

Jānis Lazdiņš norāda, ka attiecībā uz nodokļu maksāšanu juridiskās personas statusam nav izšķirošā nozīme. Jāskatās uz darbībām, ko šis subjekts veic, nevis uz tās statusu. Ja tas veic saimniecisko darbību, tad maksājams ienākuma nodoklis, ja preču vai pakalpojumu piegāde - tad pievienotās vērtības nodoklis. Piekrīt Dravnieka viedoklim, ka nepieciešams informatīvs skatlogs. Nevar būt, ka uz starptautisko tiesību bāzes ir šādas juridiskās personas un varbūt zināmā laikā valsts par tām aizmirst. Līdz ar to, ņemot vērā Līguma 2.panta trešajā daļā teikto, ka jāpaziņo par izmaiņām, tad jāpaziņo vispār sākotnēji. **Varbūt ne reģistrācija, bet paziņošanas pienākums ir.** Un visticamāk, jāpaziņo UR. Piekrīt Strupiņa idejai, ka Valsts ieņēmumu dienests varētu nodot UR tā rīcībā esošo informāciju par šiem subjektiem, bet norāda, ka informācija nebūs pilnīga.

Jānis Pleps uzsver, ka Katoļu baznīcu no starptautisko tiesību viedokļa jāaplūko nevis kā reliģisko organizāciju, bet kā starptautisko tiesību subjekts. Latvijas valsts ir slēgusi šo Līgumu un atsaucas uz šo publisko tiesību subjektību. Jebkurā reģistrā var tikt reģistrētas tikai privāto tiesību personas. **Publisko tiesību juridiskās personas reģistrācija nav iespējama.** Centrālais jēdziens ir Sv.Krēsls - līguma slēdzējuse - sākotnējā publisko tiesību juridiskā persona, līdzīgi kā Latvijas valsts. Un tā uz leju „laiž” dažādas juridiskās personas. Kamēr Sv.Krēsls ir starptautisko tiesību subjekts, mums ir šis divpusējais Līgums. Norāda, ka jāņem vērā tas, ka pēc Līguma slēgšanas ir izveidojusies starptautiska paraža, kas modificē šo nolīgumu. Svarīgi ir tas, kāda prakse pēc līguma noslēgšanas izveidojusies un vai otra puse ir iebildusi. Ja iebildums nav bijis, tad tā prakse ir esošā. Latvijas valsts ir atzinusi pastāvošo praksi.

Jānis Šmits uzskata, ka nevar taisīt izņēmumus vienai baznīcai, jo tad tiks izjaukts vienlīdzīgās attieksmes princips un būs automātiski problēma ar visām tradicionālajām konfesijām. Jāatceras, ka pret visām konfesijām Latvijā ir vienāda attieksme. Norāda, ka savā laikā veidojot šos likumus, visām vēstniecībām tika izsūtīts lūgums sniegt informāciju, kādā veidā šī regulācija notiek citās valstīs. Piemēram, Polijā Katoļu baznīcai neskatoties uz to, ka ir Konkordāts, kas noslēgts 1993.gadā, ir arī īpašs likums par valsts un Katoļu baznīcas attiecībām Polijas Republikā, kurā visas šīs lietas ir reglamentētas. Valstij ir īpašas attiecības, ko nosaka īpaši likumi, priekšraksti, bet valsts nav nekādās attiecībās ar konkrētām reliģiskām apvienībām. Šāds ceļš būtu vispiemērotākais. Latvijā visām pārējām baznīcām ir likumi, bet Katoļu baznīcai ir tikai šis Līgums. Būtu nepieciešams jauns likums, kas reglamentētu Latvijas valsts attiecības ar Katoļu baznīcu. Uzsver, ka jautājums ir politisks. Līdz ko katoļu draudzes neregistrēs, tā arī citas konfesijas to vēlēšies. Norāda, ka vispirms ir **nepieciešams skaidrojums gan no nuncijs, gan no Rudevska, kas ir Sv.Krēsls, kas ir Romas Katoļu baznīca un kas ir Romas Katoļu baznīca Latvijā.** Līgums ir slēgts ar valsti, bet runājam mēs par reliģiskajām organizācijām, kuras veido Latvijas pilsoņi un kuras darbojas Latvijas teritorijā un kuras ir pakļautas Latvijas likumiem. Kā tas iet kopā? Pirms pieņemt lēmumu, nepieciešams jautājumu dziļāk papētīt - jāizpēta visu Eiropas Savienības dalībvalstu prakse, kā arī jānoskaidro gan ekspertu, gan Romas katoļu baznīcas viedoklis. Ja nepieciešams, šo jautājumu var pacelt Garīgo lietu padomes sēdē. Varbūt izveidot darba grupu, kas rūpīgi izsvērs šo jautājumu un varbūt nonāks pie secinājuma, ka nepieciešams grozījumi vai jauns likums. Tāpat svarīgi noskaidrot, paprasot nuncijs, vai šīs diskusijas un Romas Katoļu baznīcas prasības ir **oficiāls Romas Katoļu baznīcas viedoklis vai arī kādas privātpersonas iniciatīva.** Nobeigumā norāda, ka risinot šo jautājumu lūgums neizjaukt to saskaņu, kas pašlaik valda starp konfesijām, kas darbojas Latvijā.

Sanāksmi slēdz plkst. 16:40

Sanāksmes vadītājs

R. Balodis

Protokoliste

G.Paidere